

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

ТИМОШЕНКО ОЛЕНА ІВАНІВНА

УДК 37.012

**ФІЛОСОФІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕНДЕНЦІЙ**

09.00.10 – філософія освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора філософських наук

Київ – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі соціальної філософії та філософії освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий консультант – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України
Андрущенко Віктор Петрович,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, ректор.

Офіційні опоненти: доктор філософських наук, доцент
Бойченко Михайло Іванович,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, доцент кафедри філософії;

доктор філософських наук, професор
Скубашевська Ольга Станіславівна,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, завідувач кафедри порівняльного мовознавства та перекладу;

доктор філософських наук, доцент
Джура Олександр Дмитрович,
Бурштинський енергетичний коледж
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, директор.

Захист відбудеться 28 лютого 2013 року о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.16 Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 24 січня 2013 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.В. Крохмаль

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Проблеми освіти, її модернізації в контексті глобалізаційних процесів сучасності перемістилися в центр філософських, культурологічних, політичних та педагогічних дискусій, стали предметом актуального обговорення як на рівні локальної, так і на рівні світової інтелектуальної еліти.

На рубежі століть в кожній зі сфер суспільного життя, а тим більш у сфері освіти, назріла потреба серйозних трансформацій, яка обумовлюється з одного боку, цивілізаційними змінами, а з іншого – тими змінами, що сталися у нашій країні.

У сучасному суспільстві освіта стає однією з найрозвиненіших сфер людської діяльності. Помітно підвищилася соціальна роль освіти, оскільки від її спрямованості та ефективності сьогодні багато в чому залежать перспективи розвитку людства. Тому в останнє десятиліття суспільство змінює своє відношення до всіх видів освіти. Освіта, особливо вища, розглядається як головний, провідний чинник соціального і економічного прогресу.

Технологічність освіти, перш за все, означає практичне втілення сучасних концептуальних підходів до навчання і виховання людини, які без технологічності залишаються лише теоретичними гаслами. Саме тому нові педагогічні технології, які сьогодні впроваджуються у систему освіти, розглядаються як необхідна умова гуманізації освітнього процесу, реалізації особистісно орієнтованої парадигми освіти, яка спрямована на забезпечення інтелектуального, творчого і морального розвитку особистості.

Звернення до вивчення людського чинника, що є невід'ємною складовою сучасних педагогічних технологій, – це поворот у сучасній науці, освіті і управлінні, який передбачає визнання людського фактору як основного джерела ефективності економічної діяльності, конкурентоспроможності в будь-якій сфері, оскільки людина, яка здатна до пошуку і освоєння нових знань, прийняття нестандартних рішень є найважливішою цінністю і основним капіталом сучасного суспільства.

Технологізація діяльності сучасної людини відбувається сьогодні в усіх сферах соціального простору. Теорія та практика виробили для кожного виду людської діяльності, для будь-якого соціального процесу різноманітні технології, кожній із яких властиві неповторні риси та ознаки. Сьогодні активно розробляються технології управління та інформаційні технології, технології в сфері освіти, професійної підготовки, формування здорового способу життя та розвитку активності людини, технології вирішення конфліктів тощо. Загальна тенденція цього процесу є такою, що кожна галузь знань, яка вивчає людину та її діяльність, розробляє свої соціальні технології, які забезпечують реалізацію соціальних проектів і програм, оптимізацію соціальних процесів.

Технологічний підхід до освіти виступає певною альтернативою адміністративно-командному. Він передбачає врахування живого різноманіття

внутрішніх і зовнішніх зв'язків соціальних явищ, поліваріантності та природності їх змін, а також орієнтацію на розвиток людини як особистості, на створення для кожної людини можливості реалізувати власний потенціал.

На тлі створення й використання технологій в різних галузях людської діяльності особливої актуальності набуває пошук і використанні нових технологій в сфері освіти. Однак, з одного боку, на сферу освіти покладається величезна відповідальність в умовах трансформації соціальної системи і переходу до нових соціальних реалій, з іншого ж боку, вітчизняна система освіти перебуває в кризовому стані, оскільки досить часто інтегрує західні інновації, не підготувавши для цього відповідного ґрунту.

Сьогодні вища школа в Україні переживає процес модернізації, який спрямований на входження в Європейський освітній простір згідно з Болонськими домовленостями. Тому перед вітчизняною освітою особливо гостро стоїть завдання переходу до використання високих педагогічних технологій, які дозволяють здійснювати підготовку фахівців міжнародного рівня.

Однак при цьому постає завдання збереження національних традицій вищої освіти, а також – завдання виховання високодуховних людей, здатних до ствердження і збагачення духовних і моральних цінностей. Це викликає необхідність розробки нових наукових підходів до впровадження високих педагогічних технологій у навчальних закладах в умовах полікультурності вітчизняного освітнього простору, а також в умовах гострої потреби в міжкультурних комунікаціях, що забезпечують духовну спрямованість планетарного виховання.

У педагогічній літературі активно висвітлюється питання створення і впровадження високих педагогічних технологій. Разом з тим, незважаючи на досить широкий спектр висвітлення цієї проблеми, вона не розкрита ще як цілісна в системі проблемного поля сучасної філософії освіти.

Дискусійними є такі питання, як сутність технологічного підходу до освіти, його поняття, основні ознаки високих педагогічних технологій, структура педагогічних технологій як педагогічної майстерності викладача тощо. Крім того, предметом філософської рефлексії має стати світоглядний потенціал, що містить технологічний підхід в освіті, його вплив на формування типу мислення й стратегій поведінки суб'єктів освітнього процесу та ін.

Технологічному підходу в освіті було приділено багато уваги з боку фахівців у різних галузях педагогічних наук, але у філософії освіти даний феномен залишається малодослідженим. Таким чином, у вітчизняній науці проблема високих педагогічних технологій вивчена недостатньо. Але слід зазначити, що високі педагогічні технології визначають сьогодні стратегію інноваційного розвитку всієї системи освіти, а, відповідно, структурують функціонування усіх інших педагогічних технологій.

Тому, зважаючи на складність і актуальність означеної теми, вона обрана нами в якості предмета самостійного теоретичного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Загальний напрям дисертаційної роботи пов'язаний з темою дослідження кафедри соціальної філософії та філософії освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова «Філософські засади єдності гуманітарних, природничих і технічних завдань в освіті сучасного вчителя» (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 732 від 27 жовтня 2006 р. та рішенням Вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова від 22 грудня 2006 р., протокол № 5). Тема дисертації затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 2 від 25 вересня 2009 року).

Метою дисертаційного дослідження є філософський аналіз сутності, особливостей та місця високих педагогічних технологій в структурі функціонування системи вищої освіти України.

Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних дослідницьких завдань:

- визначити специфіку технологічного підходу до освіти і сутність педагогічних технологій як сполучної ланки сучасної педагогічної теорії та множини педагогічних практик;
- дослідити специфіку високих педагогічних технологій, виявити особливості високих педагогічних технологій як невід'ємного елемента модернізації системи вищої освіти;
- виявити соціокультурні та педагогічні умови, що формують детермінанти, які є необхідними для ефективного розвитку та впровадження високих педагогічних технологій;
- визначити зміст гуманістичних і демократичних пріоритетів високих педагогічних технологій;
- виявити взаємозв'язок високих педагогічних технологій та педагогічної творчості;
- дослідити інформаційно-технологічну складову високих педагогічних технологій за умов становлення інформаційного суспільства в Україні;
- охарактеризувати особливості підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів до впровадження високих педагогічних технологій в Україні;
- виявити можливості та межі впровадження високих педагогічних технологій у вищих навчальних закладах різної форми власності в Україні;
- дослідити наявні наукові напрацювання у галузі управління впровадженням високих педагогічних технологій в Україні з метою виявлення засобів оптимізації цього процесу.

Об'єктом дослідження є педагогічні технології як фундаментальна складова соціальних технологій.

Предметом дослідження є високі педагогічні технології, їх потенціал і перетворювальні можливості в контексті трансформації вітчизняної системи вищої освіти.

Методи дослідження. В роботі застосовано комплекс методів, методологічних ідей і принципів, які використовуються в сучасному філософському пізнанні: діалектичний підхід; принципи об'єктивності; принцип системності; принцип нелінійності процесів, що відбуваються у відкритих людиномірних системах.

Основою дослідження педагогічних технологій є методологічні ідеї і принципи філософсько-педагогічної антропології. Її методологічний потенціал полягає в антропологічній інтерпретації та антропологічній редукції проблем людини, що уможливорює не тільки розгляд виховання і освіти з точки зору їх антропологічної значущості, а й дає можливість проаналізувати механізми і специфіку впливу на людину різних педагогічних технологій, як традиційних, так і новаційних.

Широке застосування в дисертації отримав компаративний метод, у відповідності з яким відслідковуються підходи різних наук та національних педагогічних шкіл до розгляду феномену високих педагогічних технологій, а також стану та перспектив їх впровадження в Україні.

Важливим методом вивчення педагогічних технологій став культурологічний підхід, який потребує розглядати освіту, перш за все, як людиномірну систему і складову духовної культури суспільства, а також припускає адаптацію виховання й освіти до конкретного культурного середовища.

Необхідним є також використання принципів гуманізації й історизму. За принципом гуманізації, цілі, зміст, форми і методи освіти, в тому числі і професійної, мають орієнтуватись на особистість учня, на олюднення її розвитку. Принцип історизму ж, в свою чергу, потребує враховувати, що на становлення особистісно орієнтованої української освіти впливають певні історичні передумови, що виступають детермінантами розвитку особистості у навчально-виховному процесі.

У якості методологічних основ дослідження використовувались надбання сучасної педагогічної, філософської та культурологічної науки, а також результати соціологічних досліджень, що проводились в Україні, зокрема, в 2006-2011 роках співробітниками Інституту соціології НАН України, соціологічними службами ряду університетів України.

Методологічну базу дисертаційного дослідження також становлять норми Конституції України та Закону України «Про освіту» щодо гарантій свободи творчості, прав і свобод людей і громадян тощо, положення «Державної національної програми «Освіта. Україна XXI століття» та «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті», а також наукові розробки провідних зарубіжних та вітчизняних вчених.

Велике теоретичне і методологічне значення мають ідеї, що висловлені у роботах, присвячених проблемі педагогічних технологій, таких вітчизняних науковців, як В. Андрущенко, І. Бех, В. Буряк, В. Вербицький, С. Глузман, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень, О. Лозова, О. Мадзігон, А. Нісімчук, О. Падалка, О. Пехота, О. Підласий, І. Предборська, О. Савченко, О. Синиця,

С. Сисоєва, С. Скидан, А. Слободянюк, А. Сологуб, О. Сухомлинська, Т. Сущенко, В. Шипунова, М. Ярмаченко та ін. При всіх наявних відмінностях у змістовій сутності трактування «педагогічна технологія» вчені визначають головну його рису – спрямованість на створення оптимальних умов для розв'язання практичних педагогічних завдань.

Дослідження проблеми педагогічних технологій було також неможливим без звернення до робіт таких відомих авторів, як Дж. Керол, Б. Блум, Д. Брунер, Д. Хамблін, Г. Гейс, В. Коскареллі та інші. Але на тлі такої уваги до проблематики, єдності в концептуальному підході до визначення сутності педагогічних технологій досі не досягнуто.

Таким чином, все більш необхідним для подолання негативних кризових явищ у галузі стає філософське вирішення проблеми. Для створення відповідної світоглядної концепції доцільно було скористатися також і другим пластом наукових напрацювань – розробками з проблематики соціальних технологій взагалі, які останнім часом стають дедалі популярнішими. Це, зокрема, напрацювання таких учених, як Л. Дятченко, В. Іванов, В. Патрушев, В. Подшивалкіна, Ю. Сурмін, М. Туленков, О. Холостов та ін.

Що ж стосується високих педагогічних технологій, то можна стверджувати, що не тільки у вітчизняній, але й у світовій філософії освіти ця тема залишається мало дослідженою. Перші кроки до її вивчення зроблені такими авторами, як Е. Бейнс, Л. Бердондіні, П. Блатфорд, М. Гальтон, П. Катник, Т. Пелл, С. Рубі-Девіс, С. Стюард, А. Чоун.

Але проблему високих педагогічних технологій не можна вважати достатньо вивченою на сьогодні. Крім того, розвиток високих педагогічних технологій в умовах освітнього простору України має свою специфіку, яку ми й досліджуємо в своїй роботі.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в цілісному і системному аналізі новаційної сутності і механізмів впровадження високих педагогічних технологій в навчальний процес як факторів оптимізації освітнього простору України.

У дисертації сформульовані положення, що конкретизують наукову новизну дослідження і виносяться на захист:

- виявлено, що специфіка технологічного підходу до освіти полягає в розробці у якості основних структурних елементів освітнього процесу тих механізмів педагогічної діяльності, які забезпечують повторюваний, алгоритмізований та гарантований педагогічний результат. Визначено, що педагогічними технологіями, за аналогією з технічними науками, слід називати ті наукомісткі технології, які є продуктом педагогічного синтезу досягнень гуманітарних, технічних, економічних та інших наук, за рахунок застосування яких на практиці сумарний освітній результат на декілька порядків перевищує вкладені у педагогічний процес зусилля. Такий педагогічний синтез можливий на основі філософськи обґрунтованих ціннісно-світоглядних принципів та на основі застосування відповідної методики і методології;

- вперше у вітчизняній науці дано визначення високих педагогічних технологій. Встановлено, що особливостями високих педагогічних технологій як невід'ємного елементу модернізації системи вищої освіти є: філософсько-світоглядний плюралізм, ціннісно-світоглядне обґрунтування, морально-етична відповідальність авторів педагогічних технологій, наукове забезпечення педагогічних інновацій, впровадження інформаційних технологій, підпорядкування технологічної сторони педагогічних технологій педагогічній, опертя на педагогічний дискурс, розвиток культури креативного, нелінійного, ймовірного мислення;

- систематизовано основні соціально-педагогічні умови, які формують оптимальне щодо розвитку і впровадження високих педагогічних технологій соціальне середовище: формування розвиненого інформаційного освітнього простору, інтенсифікація науково-технічного прогресу, застосування соціальних технологій, спрямованих на розвиток особистості, системне взаємоузгодження індивідуалізації та універсалізації освітнього процесу, звернення як до базового до культурологічного підходу, переважання «гнучких» педагогічних технологій над «твердими»;

- визначено зміст гуманістичних і демократичних пріоритетів високих педагогічних технологій, у результаті застосування яких особистість проходить декілька ступенів саморозвитку: толерантність, полікультурність, розуміння та прийняття іншої культури, повага до традиційних культурних цінностей й усвідомлення культурних розбіжностей. Полікультурність особистості не тільки передбачає відповідні світогляд та переконання, але є ще й моральним принципом, якістю особистості, закріпленою в її свідомості. Проаналізовано основні структурні компоненти показників рівнів вихованості соціально відповідальної особистості, які ґрунтуються на ідеях полікультурності: світоглядний, інтелектуальний, емоційний, мотиваційний та діяльнісний;

- виявлено, що творчий аспект є структурним елементом і невід'ємним атрибутом високих педагогічних технологій. Операційний бік педагогічної діяльності не може бути відокремлений від її особистісно-суб'єктивних параметрів, раціональна регуляція від емоційної, а суб'єктивність, можливість відтермінування, варіативність, нелінійність не дозволяють забезпечити високий рівень передбачуваності та гарантованості жорстко заданого результату. Усі ці особливості високих педагогічних технологій можуть розглядатися як ризики для традиційної системи освіти, однак відкривають велике поле для педагогічної творчості для тих, хто розробляє та застосовує високі педагогічні технології в інновативному навчально-виховному процесі;

- обґрунтовано значущість інформаційно-технологічної складової високих педагогічних технологій як таких, що забезпечують розмаїття і взаємозамінність педагогічно-технологічних систем і засобів за умов становлення інформаційного суспільства в Україні. Водночас використання інформаційних засобів у впровадження високих педагогічних технологій є підпорядкованим педагогічним цілям використання таких засобів: інтенсифікації всіх рівнів навчально-виховного процесу; багатоаспектному

розвитку навчання; підготовці тих, хто навчається, до життя в умовах інформаційного суспільства; реалізації соціального замовлення, зумовленого процесами інформатизації сучасного суспільства тощо;

- досліджено особливості системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів до впровадження високих педагогічних технологій в Україні, у якій проходить зміщення акцентів з передачі нормативного змісту післядипломної освіти на розвиток індивідуальних систем професійних моделей, які включають особистісно-гуманістичну орієнтацію, системне бачення педагогічної реальності, орієнтацію в предметній галузі, знання сучасних педагогічних технологій, зарубіжного та інноваційного досвіду, формування креативних якостей, рефлексивної культури педагогів протягом усієї неперервної педагогічної перепідготовки;

- уточнено можливості впровадження високих педагогічних технологій у вищих навчальних закладах різної форми власності в Україні, зокрема виявлено, що сьогодні зростання сегменту приватних навчальних закладів багато в чому пов'язане з тим, що значна частка освітніх послуг постійно здешевлюється через їх високу технологізацію (насамперед під час зберігання, передачі та обробки інформації). Впровадження освітніх технологій у ринкових умовах дає інноваційний ефект тоді, коли вони використовуються як чинники конкурентної переваги (чинники успіху в бізнесі). Відтак комерціалізація освітніх технологій стає не лише перетворенням їх на ринковий товар (предмет бізнесу), але і фактором, що стимулює прискорений розвиток інноваційних технологій;

- досліджено найбільш актуальні наукові напрацювання у галузі управління процесом впровадження високих педагогічних технологій в Україні. Виявлено, що на рівні освітньої установи управління якістю їх впровадження здійснюється завдяки використанню педагогічних засобів, методів, форм. Але на державному і регіональному рівнях увага приділяється на практиці впровадження високих педагогічних технологій таким проблемам, що не пов'язані безпосередньо з педагогічними об'єктами та процесами, наприклад: стан нормативної бази та фінансування галузі, кадровий потенціал галузі, ефективність оперативного та стратегічного управління мережею освітніх установ. Педагогічна складова в забезпеченні якості впровадження високих педагогічних технологій тут діє опосередковано, неявно, частіше як фактор виявлення якості минулої педагогічної праці в контексті існуючих традицій організації процесу навчання. Але для оптимізації навчальних процесів необхідними стають новаційні детермінанти при впровадженні високих педагогічних технологій на всіх управлінських рівнях.

Теоретичне і практичне значення роботи. Дисертація поширює діапазон і методологічну базу вивчення проблеми педагогічних технологій. У дослідженні розкрита специфіка розвитку високих педагогічних технологій в Україні. Показано, що вони базуються на національних та загальнолюдських пріоритетах і цінностях. Визначено параметри застосування поняття високих педагогічних технологій як у сфері теоретичного, зокрема, педагогічного

знання, так і в галузях практичної діяльності – культуротворчій, політичній, педагогічній, філософсько-освітній, виховній тощо.

Отримані в роботі результати дозволяють оптимізувати процеси навчання на всіх освітнянських рівнях, надають методологічну допомогу при впровадженні високих педагогічних технологій в практику навчального і виховного процесу, оптимізують засоби застосування інформаційних технологій з метою підвищення якості навчання.

Наукові результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у подальшій теоретичній розробці проблем інноваційного розвитку сучасної освіти, її модернізації у відповідності до нагальних потреб розвитку науки, культури та соціальної практики, а також при конструюванні моделей розвитку сучасної освіти.

Висунуті та обґрунтовані в дисертації ідеї і положення надають нових теоретичних і методологічних можливостей для проведення досліджень не тільки в межах філософського знання, але й у інших сферах сучасного гуманітарного науково-теоретичного пізнання – в галузях педагогіки, культурології, психології, виховної роботи. Отримані результати можуть бути застосовані при підготовці спецкурсів з проблем культури, філософської антропології, нормативних курсів філософії тощо.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки автора, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження доповідались та обговорювались на засіданні кафедри соціальної філософії та філософії освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, а також у виступах на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах. Серед них: II Международная научная конференция «Русский язык в языковом пространстве Европы и мира: Человек. Сознание. Коммуникация. Интернет» (Варшава, 2004); II Международная научная конференция «Нация и язык: современные аспекты социолингвистического развития» (Каунас, 2006); konferenzbeiträge der internationalen Wissenschaftskonferenz der Nationalen Wirtschaftsuniversität Ternopil in Antalya (Türkei) «Ösliches Europa und Visionen paneuropaischer Entwicklung. Aspekte internationaler. Wirtschaftsbeziehungen. Weltwirtschaft und Ukraine» (Berlin, 2007); IV Всеукраїнська науково-методична конференція «Безперервна освіта в Україні: реалії та перспективи» (Івано-Франківськ, 2008); науково-практична конференція «Університетська освіта в Україні і світі: стан, проблеми та шляхи розвитку» (Київ, Луцьк, 2009); науково-практичний семінар «Освіта в полікультурному просторі XXI століття: пошук стратегічних пріоритетів» (Київ, 2009); XII Всеукраїнська науково-практична конференція «Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції» (Київ, 2009); науково-практичний семінар «Інноваційні стратегії розвитку освіти: філософсько-

педагогічний дискурс» (Київ, 2009); II Міжнародна науково-практична конференція «Сучасне дошкілля: реалії та перспективи» (Київ, 2010); IV Міжнародна науково-практична конференція «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології» (Рівне, 2010); XIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції» (Київ, 2010); V Міжнародна науково-практична конференція «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології» (Переяслав-Хмельницький, 2011); науково-практична конференція з педагогіки і психології «Основні парадигми педагогіки і психології в XXI столітті» (Харків, 2011); науково-практична конференція «Основні напрями модернізації вищої освіти в контексті викликів епохи» (Глухів, 2011); VI Міжнародна науково-практична конференція «Наука та соціальні проблеми суспільства: інформатизація та інформаційні технології» (Харків, 2011); XIV Всеукраїнська науково-практична конференція «Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції» (Київ, 2011); XVII Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційні технології в економіці, менеджменті та бізнесі. Проблеми науки, практики і освіти» (Київ, 2011); XV Всеукраїнська науково-практична конференція «Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції» (Київ, 2012); Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційні технології навчання обдарованої молоді» (Київ, 2012); Міжнародна конференція «Вища освіта в Україні: інтернаціоналізація, реформи, нововведення» (Київ, 2012).

Публікації. Основні положення дисертації викладені у 22 наукових роботах, серед яких: 1 – одноосібна монографія, 20 – статті у фахових збірниках з філософських наук, 1 – матеріали конференції.

Кандидатська дисертація на тему «Повышение роли трудовых коллективов в подготовке и воспитании молодых рабочих кадров (на материалах Компартии Украины 1971-1975 гг.)» була захищена у 1990 році. Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської дисертації не використовувалися.

Структура дисертації обумовлена метою та основними завданнями дисертаційного дослідження. Дисертація містить вступ, чотири розділи (одинадцять підрозділів), висновки та список використаних джерел (425 позицій). Загальний обсяг дисертації – 411 сторінок, основна частина дисертації – 363 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження, розкривається ступінь її розробки, характеризуються мета і завдання дослідження, його методологічна основа, формулюється новизна, практична значимість роботи.

Розділ 1 – «Стан і перспективи розвитку технологічного підходу до освіти» – присвячений дослідженню педагогічних технологій як одного з головних різновидів соціальних технологій. Для реалізації цього завдання проводиться аналітичний огляд напрацювань у сфері вивчення педагогічних технологій; вирішуються питання теоретичних і методологічних основ дослідження; вивчається специфіка структурування і функціонування високих педагогічних технологій у сучасному освітньому просторі; аналізуються якісні характеристики сучасних цивілізаційних змін, взаємодія і взаємовплив високих педагогічних технологій і трансформаційних процесів в сучасному суспільстві.

У підрозділі 1.1 – «Теоретичні та методологічні засади дослідження педагогічних технологій» – вивчаються головні методологічні підходи, ідеї і принципи, ґрунтуючись на яких можливо було б здійснити раціональну реконструкцію становлення і розвитку технологічного підходу до освіти.

Вказано, що технологічний підхід до освіти достатньо досліджений в царині педагогіки. Але з'ясування сутності технологічного підходу до освіти в першу чергу передбачає термінологічний аналіз. Термін «технологія» походить від грецьких слів «techne» – мистецтво, майстерність, уміння й «logos» – учення, наука. Тому іноді, в першому наближенні, технологію визначають як вчення про вміння, про майстерність. Однак сьогодні ми маємо підстави стверджувати, що це лише видимий наслідок застосування технології, сутність же її набагато конкретніша.

На початку цей термін використовували в системі технічного знання для позначення наукової дисципліни або сукупності відомостей про різноманітні фізико-механічні, хімічні та інші способи обробки сировини, напівфабрикатів і виробів у сфері суспільного виробництва. У подальшому цей термін отримав велике поширення і в інших сферах життя: політиці, економіці, соціальній сфері. Це, в свою чергу, й привело до появи в другій половині ХХ ст. нового терміну – «соціальна технологія», який ввів у науковий обіг Карл Поппер.

Неоднозначність терміну «технологія» стала причиною того, що одні дослідники розуміють під технологією науку про способи, процеси та методи багаторазового отримання кінцевого результату; інші акцентують увагу на організації та меті діяльності, а треті вважають, що технологія – це використання наукового знання для визначення ефективних шляхів і способів виконання будь-якої роботи. У сучасній науковій літературі нараховується більше сорока визначень цього поняття.

За І. Зязюном, педагогічні технології беруть на себе загальну стратегію розвитку єдиного державного освітнього простору. Заслугує на увагу конкретне і містке визначення педагогічної технології Л. Ярошук, яка розуміє її як змістово-операційну діяльність щодо забезпечення педагогічного процесу; систематичне і послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого навчально-виховного процесу; сукупність взаємопов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для організації цілеспрямованої дії на формування особи із заданими якостями; діяльність, спрямовану на створення умов для формування особистості (особистісно орієнтована взаємодія); раціонально

організовану діяльність щодо забезпечення досягнення мети педагогічного процесу.

Серед низки сучасних педагогічних концепцій вищої школи, з огляду на визначення теоретичних аспектів даного дослідження, виокремлено концепцію гнучких педагогічних технологій навчання, принципи положення якої обґрунтовані в низці праць.

Асоціація з педагогічних комунікацій і технологій США трактує педагогічну технологію як комплексний, інтегрований процес, який включає людей, ідеї, засоби і способи організації діяльності для аналізу проблем, що охоплюють основні аспекти засвоєння знань. У «Глосарії термінів з технологій освіти» (Париж, ЮНЕСКО) це поняття сформульовано як системний метод створення, застосування й визначення всього процесу викладання та засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, завдання якого – оптимізація форм освіти.

На підставі досліджень В. Беспалька, М. Кларіна, Б. Лихачова, В. Лозової, Н. Кошелевої та ін., в яких, зокрема, проаналізовано тлумачення понять «технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «професійно-орієнтована педагогічна технологія (ПОПТ)» виокремлюють ознаки технології, які доповнюють зміст технологічного підходу до освіти. Виокремлюються такі його ознаки: доцільність, результативність, алгоритмічність, відтворюваність, керованість, проектування, формування фахових компетенцій.

У підрозділі 1.2 – «**Системно-функціональні характеристики високих педагогічних технологій**» – висвітлюються взаємодія та взаємовплив інноваційних процесів в освіті з процесами, що відбуваються в інших соціокультурних системах суспільства. У зв'язку з цим, надзвичайної важливості набуває розробка та активне втілення інноваційних педагогічних технологій, так званих «високих» технологій, які забезпечують активізацію навчально-пізнавальної діяльності та інтенсифікацію навчального процесу, істотно підвищують його ефективність.

Сьогодні органічною стає потреба в конституюванні множини освітніх траєкторій, для яких характерна варіативність методик, що активізують розумову діяльність та творчо організують освітнє середовище. В сучасну супертехнологічну епоху ми маємо всі підстави для введення поняття «високі педагогічні технології».

До високих педагогічних технологій доцільно віднести, передусім: «case-study» (метод дослідження ситуацій, метод кейсів) – навчання за допомогою конкретних навчальних ситуацій, тренінгові технології; педагогічне проектування; технічна й технологічна, інформаційна забезпеченість навчального процесу тощо.

Важливим чинником втілення високих педагогічних технологій є їх відповідність сучасним ціннісним та гуманістичним вимогам розвитку суспільства. Щоб запобігти крайньої технологізації освіти, яка має негативні наслідки, педагогічні технології повинні будуватися на загальнолюдських цінностях, мати гуманістичну спрямованість, підтримувати толерантність.

Інноваційна педагогічна діяльність у створенні та застосуванні високих педагогічних технологій пов'язана з відмовою від штампів, стереотипів у навчанні; вона виходить за рамки існуючих стереотипів і діючих нормативів, створює нові нормативи особистісно орієнтованої діяльності викладача, нові освітні технології, що реалізують цю діяльність.

Змістовними ознаками високих педагогічних технологій є такі: опора на ґрунтовні та сучасні наукові розробки; використання інформаційних засобів навчання; активна інтеграція з іноземними мовами; дискурсивний характер навчання; зорієнтованість на підвищення інтелектуального рівня учнів; формування дискурсивного мислення.

Провідна роль у створенні високих педагогічних технологій належить принципу науковості змісту навчальних дисциплін. У найширшому розумінні «науковість змісту освіти» означає, що основою навчальних дисциплін (як у школі, так і у вищому навчальному закладі) мають бути сучасні досягнення науки в її фундаментальних аспектах, головні поняття й провідні ідеї. Впровадження педагогічних інновацій щільно пов'язане з розвитком і широким використанням інформаційних технологій як загальноцивілізаційним процесом сучасності. Можна констатувати взаємопов'язаність теоретичного змісту світоглядної складової з іншою складовою, якою є культура мислення (інноваційне мислення) з одного боку, а з іншого – їх обох із складовими інструментальної бази інформаційно-комунікативних технологій. З іншого боку, обмежена ефективність програмних засобів як навчальних систем, зумовлена дуже незначним (або відсутнім) педагогічним контекстом. Саме на це слід звернути увагу в неоднозначній позитивності досвіду наукового забезпечення педагогічних інновацій. На фоні відходу від ейфорії «все нове – найкраще», набуло актуальності переосмислення педагогічних технологій «доінформаційної доби», що позитивно себе зарекомендували.

У такому підході технічний бік має бути підпорядкованим педагогічному: створення та розвиток технологій навчання має передувати технічному оснащенню закладів освіти. У структурі дискусійного характеру наукового забезпечення педагогічних інновацій важливе місце належить педагогічному дискурсу як технології, що покликана підвищувати ефективність інновацій. Дискурс, як основа дискусійності, полягає в комунікативній взаємодії педагога з учнями, є складним, багатоплановим процесом установалення й розвитку контактів між людьми, породжений необхідністю спільної діяльності, який включає в себе обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприймання й розуміння іншої людини, забезпечує передавання через учителя учням людської культури, засвоєння знань, сприяє формуванню в них ціннісних орієнтацій.

Важко сперечатися з точкою зору, що будь-яка педагогічна технологія тісно пов'язана з педагогічною майстерністю. Власне, педагогічну майстерність можна розуміти як досконалий рівень володіння педагогічними технологіями. Разом з тим, є між ними й деякі відмінності: майстерність – це абсолютно індивідуальне надбання, її неможливо передати іншій людині. Технологію ж

передати можна – хоча й у ній вагомим елементом є зв'язок з особистістю педагога. Одна й та сама технологія може використовуватись різними педагогами, набуваючи при цьому певних специфічних рис, навіть при наближено однаковому рівні професіоналізму педагогів.

У відповідності до гуманістичної спрямованості сучасної освіти необхідно підкреслити й особистісний характер сучасних педагогічних технологій – виражений, у першу чергу, в тому, що вони базуються на філософських, психологічних, педагогічних положеннях про людину як найвищу цінність суспільства, про діяльність і спілкування особистості як основні чинники її розвитку.

Відповідна технологічному підходу до освіти суб'єкт-суб'єктна взаємодія учасників навчально-виховного процесу повною мірою втілюється в акті співтворчості педагога та учня.

Принцип суб'єкт-суб'єктних відносин фіксує необхідність партнерського рівня взаємин суб'єктів освітньої комунікації, їх прагнення до поваги інтересів один одного, прийняття суб'єктності та потенційної взаємної значущості.

У **підрозділі 1.3 – «Рефлексія розвитку освітніх технологій в умовах трансформаційного суспільства XXI ст.»** – досліджено філософські засади осмислення і обґрунтування високих педагогічних технологій у сучасному суспільстві ризику, де взаємовпливи освіти та цивілізаційних змін стають неминучими і надають людству не тільки технологічного, освітнього і наукового потенціалу, але й викликають певні небезпеки.

Впровадження освітніх технологій відбувається в певному соціокультурному та політико-економічному контексті, які можуть бути схарактеризовані як загальноцивілізаційні тенденції. Класичне філософсько-світоглядне підґрунтя педагогічних інновацій в умовах глобалізаційних викликів практично вичерпало себе. Водночас, щодо свого змісту сфера освіти, як і раніше, виконує роль трансляції соціокультурного досвіду людства і забезпечення в такий спосіб можливостей входження нових поколінь у активне соціальне життя, має відтворювати його базові цінності, духовні орієнтири та стратегічні інтереси. Отже, відповідних змін зазнають, передусім, епістемологічні та аксіологічні засади філософської та світоглядної парадигми сучасних освітніх технологій: йдеться, передусім, про антропологізацію та дискурсивність знання.

Сучасна соціокультурна дійсність як гетерогенна, мінлива, багатоваріантна, плюральна викликає до життя нові, нетрадиційні альтернативні підходи, які дозволяють відійти від однозначного визначення реальності та людини, сформулювати філософські засади сучасних педагогічних технологій, вимагає готовності й здатності людини до активного вироблення нових видів діяльності та постійного самовдосконалення шляхом самонавчання. Мова йде про готовність людини до безперервної освіти, яка постійно супроводжує процес праці. З цієї точки зору мета навчання полягає у формуванні творчої активності, яка дозволить працівнику генерувати нові ідеї, започатковувати нові способи та види діяльності. Сучасна реальність, виклики

глобалізованого світу потребує ймовірного мислення для розв'язання проблем, що виникають.

Це, в свою чергу, передбачає відповідні зміни у змісті та методах навчання, які б ґрунтувалися на нових філософсько-світоглядних засадах. Розуміння глобалізації як розмаїття є важливим методологічним ключем до тлумачення інтеграційних процесів у сучасній освіті, в тому числі й Болонського процесу. У контексті створення нових освітніх технологій, досягнення взаємовизнаних механізмів оцінювання, контролю та сертифікації якості освіти передбачає низку умов. Тенденція до створення нових освітніх технологій виявляється в багатоманітності моделей контролю якості вищої освіти.

Актуалізується питання моніторингу педагогічних інновацій: для раціонального управління нововведеннями необхідно знати передумови їх ефективності, тобто чинники, які сприяють або стримують ефективний їх перебіг і розвиток. Якість реалізації інноваційного процесу, як і будь-якої іншої діяльності, зумовлюється його цілями, методами й засобами, організованістю, знаннями, здібностями, зацікавленістю виконавців у досягненні найвищих результатів, особливостями комунікації між ними.

Розділ 2 – «Синтез педагогічних і високотехнологічних форм діяльності як фактор оптимізації освітнього простору» – присвячений дослідженню місця і ролі високих педагогічних технологій в сучасному постіндустріальному суспільстві, яке потребує фахівців нової формації. Але їх підготовка не може бути здійснена без реалізації нових високих педагогічних технологій, що, у свою чергу, потребує трансформації і оптимізації не тільки форм навчання, але й всього освітнього простору взагалі.

У підрозділі **2.1 – «Інноваційний зміст високих педагогічних технологій»** – вивчається структура і специфіка функціонування однієї з найважливіших ланок соціальних технологій – педагогічних, розкривається єдність і взаємодія інновацій у педагогіці і педагогічних умов їх впровадження.

Актуальність розв'язання цього завдання ми вбачаємо у тому, що інновації в педагогічній творчості спроможні стати основою для подальшого розвитку високих педагогічних технологій як сукупності прийомів, методів і впливів, що застосовуються для досягнення цілей, висунутих у процесі соціального планування й розвитку, а також для вирішення гострих соціальних проблем. Це стає можливим за рахунок впровадження нових системних методів створення, застосування й засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, а також за рахунок створення умов для оптимізації сучасного освітнього простору.

Основу й зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему. Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних раніше педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості.

Слово «інновація» має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує перебіг і результати навчально-виховного процесу. Дослідники проблем педагогічної інновації намагаються співвіднести поняття нового в педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове.

Ми вважаємо за доцільне наголосити, що теоретично і методологічно коректним є розрізнення понять «новація» або новий спосіб та «інновація», нововведення. Новація – це сам засіб (новий метод, методика, технологія, програма тощо), а інновація – процес його освоєння.

Розвиток сучасної педагогічної освіти відбувається під знаком інновативності, зокрема, інтеграції педагогічних та інформаційних новітніх технологій. Відповіддю на потреби отримання освітніх послуг з боку інфокомунікаційного простору стало формування інформаційного освітнього простору, який сьогодні можна визначити як функціональне й просторове об'єднання суб'єктів освіти в систему соціально-педагогічних і предметно-інформаційних відносин, в якій кожен такий суб'єкт здійснює власну діяльність, використовуючи ресурсні складові й технологічні можливості системи. З точки зору користувача якість цієї системи визначається, в першу чергу, якістю її інформаційних ресурсів, гнучкістю відносин і зв'язків між її елементами, рівнем технологічного забезпечення.

Застосування соціальних технологій, спрямованих на розвиток особистості, передбачає отримання таких результатів: формування почуття гідності; прагнення до незалежності; усвідомлення відповідальності за власні вчинки й життєвий успіх; виявлення неповторності людської особистості як носія унікальних поглядів, переживань, прагнень; підвищення особистої автономії, мобільності й активності; розвиток емоційного інтелекту; самореалізація у процесі творчого вирішення будь-яких питань особистісного прояву; формування толерантності.

Інновації в сучасних педагогічних технологіях потребують, на перший погляд, взаємовиключних векторів індивідуалізації та універсалізації освітнього процесу. Але ці тенденції мають власне методологічне підґрунтя та поєднуються в систему. Особливо актуальним на сучасному етапі розвитку освіти є впровадження в педагогічну практику високих освітніх технологій, а також їх окремих елементів, які сприятимуть гармонійному розвитку та зміцненню фізичного й психічного здоров'я учнів, підвищенню захисно-приспосувальних функцій їх організму до різноманітних факторів навколишнього середовища.

Інноваційним є також антропологічний поворот в педагогіці. Саме тому в основу сучасної концепції технологій освіти необхідно закладати антропологічний і культурологічний підходи, що зумовлює звернення до майбутнього спеціаліста як соціокультурного індивіда, продукту культури нації, людства. Культурологічний підхід потребує розглядати дисципліни гуманітарного циклу як складову духовної культури суспільства, припускає

адаптацію виховання й освіти до конкретного культурного середовища, а це означає, що суттєвим в підготовці майбутнього фахівця є осмислення культурних досягнень рідного краю, країни, всього світу, тобто національних і загальнолюдських цінностей.

Осмислення інноваційного характеру педагогічних технологій зумовило необхідність розрізнення твердих і гнучких технологій. Тверді технології відрізняються однозначністю результату, переважно зовнішньою мотивацією, яка стимулюється з боку викладача, а гнучкі технології варіативністю оцінки та внутрішньою мотивацією навчання завдяки дійовому різноманіттю учнів. Сучасні педагогічні технології як динамічна система потребують переваги саме гнучких технологій над твердими.

У **підрозділі 2.2 – «Соціокультурні та педагогічні детермінанти сучасного освітнього простору»** – аналізуються ті зміни, що відбулися як у сучасному освітньому просторі, так і у суспільстві в цілому. Ці цивілізаційні трансформації створюють нові детермінанти освітнього простору і стають викликом системі освіти, відповіддю на який може бути тільки її динамічність і перехід до застосування нових інноваційних технологій у педагогіці.

Сьогодні не можна не враховувати того факту, що системність і практичне втілення високих педагогічних технологій залежить від того освітнього простору, в якому вони втілюються. Необхідно відзначити й те, що в сучасній гуманітаристиці розширилося й саме поняття соціокультурного середовища. Сьогодні воно набуло характеристик полікультурності і поліморфності. Тому завдання підрозділу полягає в дослідженні сучасних трансформаційних процесів, соціокультурних і педагогічних детермінант, що змінюють освітній простір як структурно, так і функціонально.

Закономірним є те, що технологічний і інтелектуальний розвиток людства має свої етапи, у залежності від чого змінюються педагогічні технології. Історію інтелектуального розвитку людства можна розділити на наступні чотири етапи, залежно від яких змінюються педагогічні технології. 1. Соціум володіє такою кількістю універсальних знань, яка може зберігатися в свідомості однієї людини. 2. Кількість універсальних знань збільшується до рівня, який перевищує ресурси життя однієї людини, наслідком чого стали зміни у педагогічних технологіях: професійна спеціалізація, розподіл універсальних знань на професійні та загальносистемні, використання писемності тощо. 3. Відбувається експоненціальне зростання обсягу знань, яке, врешті-решт, призвело до безперервного процесу все більш вузької професійної та фундаментальної наукової спеціалізації та диференціації. 4. Для сучасного етапу інтелектуального розвитку людства характерні такі процеси: інтенсифікація науково-технічного прогресу, неперервне збільшення масштабів і складності систем, що потребує глибокого аналізу та врахування множини різних соціальних, економічних, екологічних, технічних зв'язків. На цьому етапі успішне виконання освітніх завдань неможливе без використання високих педагогічних технологій.

Сучасні педагогічні технології повинні спиратися на весь комплекс соціокультурних умов освітнього простору, а отже майбутнє сучасного світу залежить від розвитку полікультурної освіти. Реалізація особистісного підходу у високих педагогічних технологіях передбачає слідування низці психолого-педагогічних принципів, на основі яких доцільно будувати таку підготовку: історизму, гуманізації, духовності, психологізації професійної підготовки (підвищення психологічної культури особистості при опануванні різних професій), наступності, єдності соціалізації та індивідуалізації у професійній підготовці особистості, суспільно-особистісного прагматизму і партнерства у професійному розвитку та самовираженні, екологізації та гармонізації.

Головна проблема вбачається тому, що існують суперечності між вимогами до сучасного фахівця й умовами підготовки цих фахівців. Ці суперечності полягають у наступному: низький рівень динамічності навчального процесу (велика частина часу йде на теоретичну інформатизацію на лекціях, семінарах); низький рівень активності, самостійності й творчості в слухачів. Крім того мають місце й суперечності в процесі засвоєння навчального матеріалу – значний розрив із практикою. Навчальний матеріал подається дискретно – з різних предметів, розділів, тем, тобто рознесений у часі в різних інформаційних блоках, у результаті чого знижується рівень фундаментальності навчання. На практиці ж знання повинне бути комплексним під час вирішення професійних завдань.

Сьогодні в освітній теорії і практиці є дві цілком різні стратегії, в рамках яких існують системи освіти, – стратегія формування та стратегія розвитку. Стратегія формування – педагогічне втручання ззовні у внутрішній світ дитини, нав'язування дитині вироблених суспільством способів діяльності, оцінок. Стратегія розвитку – розвиток особистісного потенціалу учня, його самоактуалізація. Стратегія розвитку, або особистісно зорієнтована освіта, гірше розроблена з технологічного боку. Необхідно зазначити, що вибір особистісно зорієнтованих технологій – це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи вчителя з учнем.

Зазначено, що сьогодні утверджується принципово новий тип суспільного прогресу – інноваційний, для якого характерні динамічні зміни обставин життя, глобальна інформатизація, прорив новітніх технологій. Це означає, що в умовах сучасних реалій неможливо раз і назавжди, на все життя чомусь навчити людину в будь-якому навчальному закладі. Відповідно, потрібно так навчати, щоб, починаючи з дошкільного віку, людина прагнула не тільки до засвоєння певної суми знань. Поряд з цією функцією освіта мусить навчити людину навчатись, тобто виробити в неї сталу потребу та навички навчатись упродовж усього свого життя. Таким чином, отримання інформації, знань має стати способом життя, а у кінцевому підсумку – способом життя нації.

Для здійснення педагогічних технологій необхідними є не тільки певні умови освітнього простору, а й педагогічні умови, тобто система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися, чи суб'єктивно створених, необхідних для досягнення конкретної педагогічної

мети. З іншого боку, педагогічні умови виступають і формою педагогічної діяльності, метою якої є формування висококваліфікованого спеціаліста. Отже, педагогічні умови забезпечують виконання державного стандарту з освітньої діяльності. Тому, за нашим переконанням, для впровадження високих педагогічних технологій необхідне створення відповідних педагогічних умов. Без цього вирішення проблеми оптимізації сучасного освітнього простору стає дуже проблематичним.

Сучасній людині потрібні знання як основа не тільки професійної діяльності, але й як методології поведінки кожного громадянина. Тому перед сучасною педагогікою стоїть завдання виховання людини з інноваційним типом мислення, інноваційним типом культури, здатністю до інноваційної діяльності, тобто такої, яка сприймає змінність як норму, яка в ситуації, що швидко та постійно змінюється, може ефективно діяти. Оскільки змінність в інноваційному типі прогресу є визначальною рисою життєдіяльності людини і суспільства.

У підрозділі 2.3 – «Інформаційні засоби впровадження високих педагогічних технологій» – розглядається процес розвитку педагогічних технологій на основі інформаційних технологій, що стає можливим за умови вирішення низки освітніх завдань, визначених у Національній доктрині розвитку освіти.

Національна доктрина розвитку освіти передбачає формування у всіх учасників навчально-виховного процесу готовності до роботи в умовах інформатизації суспільства. Інформаційна культура, компетентність стають сьогодні обов'язковою вимогою щодо підготовки спеціалістів та перепідготовки педагогічних кадрів.

Найбільш доцільним і ефективним засобом впровадження високих педагогічних технологій є реалізація сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Саме інформаційні технології нині відіграють ключову роль у процесах аналізу наявних та одержання і нагромадження нових знань, їх інтеграції та узагальнення. Завдяки цьому можливості засвоєння особистістю досягнень світової та вітчизняної культури значно розширилися, що зумовлює необхідність забезпечення розвитку вітчизняної освіти на підставі впровадження в навчально-виховний процес новітніх інформаційних технологій.

Наголошується на необхідності створення в навчальних закладах інформаційно-комунікаційного навчального середовища, в якому комплексність, логічне поєднання традиційних і електронних різновидів ресурсів визначають успішне задоволення наукових, інформаційних та навчальних потреб користувачів. Якість освіти за умови використання інформаційно-комунікаційних технологій значно підвищується, оскільки вони дозволяють перейти від репродуктивного педагогічного процесу до продуктивної та суб'єктно-орієнтованої його форми, передусім, на основі високих педагогічних технологій.

Вказується, що сприяючи максимальному розвитку здатності людини до самореалізації, нові інформаційні технології дозволяють провести ранню диференціацію і профілізацію навчання, організувати індивідуальне та дистанційне навчання, надати тим, хто навчається різні набори освітніх послуг, забезпечити безперервність освіти, а також післядипломної і додаткової підготовки. Завдяки цьому інформаційні освітні технології покликані призвести до радикальної зміни технології одержання нового знання, до ефективної організації пізнавальної діяльності тих, хто навчається на підставі індивідуалізації навчання за умови збереження цілісності навчального процесу за рахунок програмування і динамічної адаптації автоматизованих навчальних програм.

У середній і вищій школі функціонують такі інноваційні навчальні технології: інформаційні, проблемні, розвиваючі, проектні, інтерактивні, індивідуалізовані, модульні, ігрові, інтегровані, дистанційні. Більш складні електронні навчальні матеріали створюють у спеціалізованих середовищах з використанням мультимедійних засобів. Найбільш важливими елементами електронних навчальних матеріалів вважаються програми перевірки рівня засвоєння матеріалу – тести. Програмні засоби для створення тестів, які взаємодіють із системами програмного забезпечення проведення навчального процесу, як правило, входять до складу забезпечення програмного середовища.

Повноцінне використання інформаційних засобів під час впровадження високих педагогічних технологій можливе тільки за умов комплексного підходу. Необхідно обирати таку систему підтримки навчання, яка відповідає цілям упровадження і котру можуть підтримувати мережеві ресурси навчального закладу. Далі треба добирати програмні засоби для створення електронних навчальних матеріалів. Вони повинні бути узгоджені з системами програмного забезпечення проведення навчального процесу і мати належний рівень мультимедійності. Важливо, щоб усі засоби були стандартизовані, що надалі дозволить здійснювати адекватний обмін навчальними матеріалами з іншими навчальними закладами та дасть можливість створити єдиний навчальний простір.

Сьогодні освітній процес, особливо навчання і повноцінна підготовка майбутніх спеціалістів у вищих навчальних закладах будь-якого профілю, не може здійснюватися без використання Інтернет-технологій. Для навчальних закладів застосування Інтернету відкриває значні можливості в царині дистанційного навчання. Високу ефективність оволодіння такою інформацією забезпечує створення системи дистанційного навчання фахівців для постійного підвищення рівня їх кваліфікації. Це повинен бути не разовий захід, а постійно діючий ресурс у мережі Інтернет, де фахівці галузі, програмісти, дизайнери, користуючись певною методикою, допомагають вивчити, поглибити знання спеціаліста.

Існують і певні труднощі впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освіту. Вони виникають через відсутність не лише методичної бази їх використання в цій сфері, але й методології розробки

інформаційно-комунікаційних технологій для освіти, що змушує педагога на практиці орієнтуватися лише на особистий досвід і вміння емпірично шукати шляхи ефективного застосування таких технологій. Водночас складність використання інформаційних засобів упровадження високих педагогічних технологій визначається й тим, що традиційна практика їх розробки і реалізації ґрунтується на ідеології створення й застосування інформаційних і телекомунікаційних систем в абсолютно інших сферах: зв'язку, військово-промислового комплексу, в авіації та космонавтиці.

Фахівці у галузі освіти неоднозначно оцінюють вплив інформаційного середовища на традиційні ознаки і вміння грамотності. Надмірне і безконтрольне захоплення комп'ютерами негативно впливає також на розумові здібності індивіда, його психічний та фізичний стан. Сучасні комп'ютерні технології іноді створюють у користувача ілюзію того, що він є творцем нового. Застосування інформаційних засобів упровадження високих педагогічних технологій у закладах освіти має обов'язково узгоджуватися з дотриманням педагогіко-ергономічних умов безпечного і ефективного використання засобів інформації, комунікації та обчислювальної техніки. Дійсне розв'язання цієї проблеми перебуває не стільки в площині дисципліни і контролю чи навіть знань та умінь користувачів комп'ютерної техніки, скільки у сфері їх ціннісних орієнтацій, духовної культури.

Розділ 3 – «Соціально-філософський вимір високих педагогічних технологій» – присвячений дослідженню філософсько-освітнього змісту високих педагогічних технологій. Вивчено творчий, демократичний і гуманістичний потенціал високих педагогічних технологій. Виявлено, що його наявність можна спостерігати у наступному: формуванні креативного, нелінійного мислення у суб'єктів освітнього процесу; вмінні виходити за межі визначених норм, правил, культурно-історичних традицій, стереотипів; здійснювати вибір і долати межу між можливим і неможливим; здатності до конструювання нового знання згідно із змінами в науці та суспільстві, власними світоглядно-аксіологічними пріоритетами, зберігаючи при цьому свою унікальність, індивідуальну неповторність і розвиваючи в собі універсальність.

У підрозділі 3.1 – «Демократичні і гуманістичні пріоритети високих педагогічних технологій» – здійснено філософське осмислення гуманітарного потенціалу впровадження високих педагогічних технологій. Освіта, особливо вища, розглядається як головний, провідний чинник соціального і економічного прогресу. Причина такої уваги до освіти полягає в розумінні того, що найважливішою цінністю і основним капіталом сучасного суспільства є людина, здатна до пошуку і освоєння нових знань, прийняття нестандартних рішень. Рівень розвитку освітніх систем, досягнутий сьогодні в розвинутих країнах світу, є вагомим чинником їх інтелектуального, економічного, соціального, науково-технічного, інноваційно-технологічного і культурного розвитку, який значною мірою забезпечує цим країнам стабільність і еволюційний характер розвитку, дозволяє удосконалити життєустрій,

поглиблювати демократичні процеси, поступово підвищувати духовний і матеріальний рівень мирного, творчого життя населення – головної мети прогресивного розвитку людини і суспільства.

Педагогічна технологія, таким чином, задає характер упорядкування відносин між тим, хто навчається, та є множиною складових навчального середовища, визначає динаміку педагогічної системи в цілому. Високі педагогічні технології мають низку пріоритетів, які роблять їх не тільки ефективними, але й привабливими в сучасному освітньому просторі:

- пріоритет особистості (не тільки особистісно спрямовані технології навчання, а й гуманізація освітнього простору взагалі, надання особистості статусу найвищої цінності не у формальному, а в реальному розумінні);

- демократизація освітнього простору (перехід від домінуючих, авторитарних відносин у навчанні на співробітницькі, партнерські та подальша екстраполяція такого типу відносин за межі освітнього середовища);

- полікультурність в освіті і в житті (зумовлені процесами глобалізації та поширенням міжкультурної комунікації в сучасному світі сприймати потреби не тільки представників інших культур, а й розуміти їх, ефективно з ними співпрацювати, створювати загальний життєвий простір);

- діалогічність з культурою та практичним досвідом поколінь (вплив культури на особистість, а особистості на культуру з урахуванням життєвого та практичного досвіду, набутого людством під час розвитку);

- толерантність у відносинах, яка виступає своєрідним гарантом здійснення перелічених вище пріоритетів.

Ці пріоритети сформувались як відповідь на виклики часу демократизації, гуманізації та гуманітаризації освіти.

Демократизація освіти є об'єктивною тенденцією розвитку на початку ХХІ століття. Її розгортанню сприяють як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники. Перші з них формуються під впливом таких процесів, як глобалізація, створення єдиного європейського простору вищої освіти в рамках Болонського процесу, ринкова економіка, в умовах якої зростає конкурентна боротьба між випускниками вузів на ринку праці, все більш інтенсивна взаємодія народів і культур тощо. Що стосується суб'єктивних факторів, котрі зумовлюють потребу в демократизації освіти, то серед них можна назвати зростання громадської активності особистості від студентів до ректорів університетів і представників владних структур.

Будь-які педагогічні технології, старі чи нові, завжди будуються у певному соціокультурному просторі та несуть на собі відбиток існуючих культурних систем. Але, треба зауважити, що існує й зворотній зв'язок – педагогічні технології є впливовим чинником розвитку особистості, а через неї і культури існуючого соціуму. Діалогічний характер взаємодії культури та педагогічних технологій реалізується через формування особистості у навчальному середовищі.

Процеси гуманізації і гуманітаризації освіти є нерозривними і взаємодоповнюють один одного, тож повинні розглядатися у взаємозв'язку.

Однак сьогодні ще підтримується тенденція розгляду гуманітаризації як процесу додаткового введення гуманітарних дисциплін і збільшення годин їх викладання за рахунок спеціальних, часто профільних, без зміни підходів і методики викладання, які часто є технократичними. Це суттєво шкодить рівню отриманих спеціальних знань і знижує в свою чергу величину накопиченого «людського капіталу».

У підрозділі 3.2 – «Творчий потенціал інновацій у сфері педагогічних технологій» – доводиться, що творчий характер високих педагогічних технологій зумовлений самою специфікою навчально-предметної галузі. Зокрема тим, що сфера педагогічної діяльності не може бути охарактеризована чітким предметним полем, однобічним набором функцій, відокремленістю власне професійних дій від особистісних і духовних якостей педагога.

У творчому процесі принцип діяльності поступово витісняється принципом взаємодії та системним підходом. Разом із тим, діяльнісний підхід застосовується в тих випадках, коли його розглядають як окремий випадок системного підходу. Нелінійні, багатоваріантні підходи, світорозуміння, біфуркаційні процеси вимагають нелінійного мислення, яке можливе лише на основі синтетичного підходу. Синтезуючи різні форми діяльності в процесі міжсуб'єктних відносин, людина розкриває свої креативні потенції.

Методологічною основою сучасних педагогічних технологій має стати філософсько-світоглядний плюралізм, оскільки процес навчання все більше ґрунтується на соціокультурних засадах, тобто на соціальних і культурних знаннях, які визначають відношення між людьми, людиною та світом, і передбачають можливість плюралізації істини в умовах антропологізації знання. Для того, щоб внутрішньо відповідати сучасній дійсності, фахівець має не просто адаптуватися до нової ситуації, а й бути спроможним змінювати її, змінюючись і розвиваючись при цьому сам. Креативність – це комплексне, складно організоване утворення, яке включає в себе, поряд з дивергентними інтелектуальними функціями, цілу плеяду власне особистісних якостей, що сприяють виявленню та розвитку цих властивостей.

У сучасній епістемології знання орієнтується на гуманітарні цінності, на людину, на те, яким повинен бути світ. Знання перестають бути ціннісно-нейтральними, що, в свою чергу, накладає морально-етичну відповідальність на авторів сучасних педагогічних технологій. Їх реалізація передбачає входження людини в світ соціального, тобто йдеться про соціалізаційні аспекти технологій.

Специфіка педагогічної творчості полягає, передусім, у тому, що його об'єктом та підсумком є створення особистості (а не образу, як у мистецтві, не механізму або конструкції, як у техніці). Саме цією обставиною зумовлений той факт, що перед педагогом постає велика кількість факторів, які важко спрогнозувати та передбачити. Особливістю педагогічної діяльності є те, що вона проводиться постійно, день у день, а результати її виявляються не відразу. Завдання усвідомлення й дотримання загальної мети педагогічної діяльності вирішується за допомогою педагогічного ідеалу, формування якого

починається з прийняття рішення про вибір професії вчителя та триває усе професійне життя. Педагогічна творчість полягає не лише у створенні принципово нових дидактичних систем і виховних цілісних розробок, але і має прояв і в ефективному застосуванні раніше набутого досвіду у нових умовах, вдосконаленні, раціоналізації, модернізації відомого у зв'язку з новими завданнями; й у гнучкості при виконанні запланованого у несподіваних ситуаціях; й у вдалому імпровізуванні як на основі точного знання та компетентного розрахунку, так і високо розвинутої інтуїції. Високі педагогічні технології здатні забезпечити таку особистісно орієнтовану розвивальну взаємодію суб'єктів навчально-виховного процесу, оскільки мають значний творчий потенціал.

Значний творчий потенціал високих педагогічних технологій окреслює широкий спектр функцій, які вони здатні виконувати. Серед них можна виокремити такі функції: навчальну – якісне засвоєння учнями навчального матеріалу у незвичайній і цікавій формі; пізнавальну – оволодіння методами самостійного набування знань і способів діяльності; розвивальну – розвиток інтелектуальних та експериментальних умінь, пізнавальних інтересів та здібностей учнів, їх творчих можливостей; виховну – формування ціннісних орієнтацій, наукового світогляду, активної життєвої позиції, підвищення рівня вихованості учнів, свідомості та самосвідомості, світогляду; спонукальну – спонукати до творчості й бажання досягти вищого рівня знань; в окремих випадках діагностичну – виявляти власний рівень навчальних досягнень і рівень досягнень інших учнів; та контрольну-корегуючу – здійснювати контроль та самоконтроль з наступною корекцією.

Високі педагогічні технології цілком здатні створювати середовище з потенційним «творчим зарядом», яке розвиває потребу у творчій праці, підтримує творчу поведінку. Творчий потенціал інновацій у сфері високих педагогічних технологій розкривається продуктивніше, коли усе освітнє середовище демонструє зразки креативної поведінки викладача, співтворчості викладача і учнів у навчальному процесі.

Високі педагогічні технології – це спосіб взаємодії між учасниками освітнього процесу, що відбувається в соціокультурному освітньому середовищі, яке є підґрунтям для подальшої взаємодії суб'єктів навчання з навколишнім світом. Тому у педагогічних технологіях сьогодні велику увагу приділяють не суто технологічній, а комунікативній, інтерактивній складовій.

Особистісно зорієнтоване навчання передбачає нову педагогічну етику, визначальною рисою якої є взаєморозуміння, взаємоповага, творче співробітництво. Ця етика утверджує не рольове, а особистісне спілкування (підтримка, співпереживання, визнання людської гідності, довіра), а також обумовлює використання особистісного діалогу як домінуючої форми навчального спілкування.

Інтенсифікація навчального процесу як продуктивний спосіб поліпшення професійної підготовки передбачає досягнення бажаних результатів за рахунок зміни якісних чинників, щонайперше, шляхом напруження внутрішніх

інтелектуальних сил особистості в процесі пізнавальної діяльності. Тобто особистісні високі технології – це технології інтенсифікації навчання за рахунок не збільшення знань, а формування здатності до творчості, активізації та мотивації самостійної пізнавальної діяльності.

Розділ 4 – «Особливості впровадження високих педагогічних технологій в Україні» – присвячено дослідженню специфіки вітчизняної системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів як орієнтованої на створення умов персоніфікації підготовки майбутнього вчителя. Аналізуються шляхи формування внутрішньої мотивації суб'єкта освітнього процесу до інноваційної діяльності. Виявлена специфіка використання педагогічних інновацій в освітніх закладах різної форми власності, запропонована методологія оптимізації управління процесом впровадження нових педагогічних технологій.

У підрозділі 4.1 – «Шляхи і напрями підвищення кваліфікаційного рівня педагогічних кадрів» – звертається увага на те, що в Україні існує достатньо розвинута освітня система, яка здатна забезпечувати постійний розвиток педагогічних кадрів. Проте ефективність впровадження високих педагогічних технологій залежить і від особистісних якостей викладачів, і від середовища, в якому відбувається конкретний освітній процес. Таким середовищем виступає заклад освіти.

Система післядипломної педагогічної освіти ґрунтується на концепції безперервної освіти, яка прийнята за стратегічну в усіх цивілізованих країнах світу. Її головними принципами є: системність, безперервність, індивідуалізація навчання, фундаменталізація, гуманізація та демократизація освіти. Сучасні концепції післядипломної педагогічної освіти базуються на ідеях розвитку людських ресурсів (підвищення здатності фахівців до винахідливості, гнучкості, змін), управління цим розвитком. Тому актуальності набуває не передавання інформації, а розвиток певних якостей особистості педагога, що допоможуть йому в самостійному пошуку необхідної інформації, її опрацюванні і використанні для вирішення нестандартних проблем життєдіяльності. Таким чином, виникає потреба у широкому засвоєнні нових форм та методів навчання, орієнтованих на об'єднання зусиль тих, що навчаються, на розвиток у них навичок як пізнавальної, так і практичної діяльності, на встановлення зв'язків між засвоєнням і застосуванням знань.

Незважаючи на яскраві зразки реалізації світоглядної спрямованості навчально-виховного процесу у провідних університетах держави, про повну і суцільну ефективність світоглядної підготовки майбутнього вчителя, на жаль, говорити можна лише умовно. У багатьох випадках вузи просто уникають світоглядної проблематики або ж обходяться простими коментарями щодо неї. В останнє десятиріччя помітно скоротився цикл світоглядних дисциплін – філософії, соціології, політології, культурології. Світоглядна складова поступово втрачає свій статус домінантної основи навчального предмету.

Мотивація до впровадження високих педагогічних технологій повинна створюватися не тільки на рівні вищого педагогічного навчального закладу, а

заздалегідь. Тобто слід розвивати майже забуту сьогодні систему профорієнтаційної діяльності, яка більш-менш здійснюється тільки у профільних ліцеях. Але ж педагогічна діяльність, як ніяка інша, вимагає покликання, тяжіння до знань, відкритості людям. Іноді навпаки, невдалий приклад педагогічної діяльності, побачений на певному етапі навчання, закриває шлях до педагогічної освіти та діяльності для перспективного майбутнього педагога. Тому так важлива професійна орієнтація, яка могла б показати майбутньому педагогу всі можливості педагогічної діяльності, її творчий та інноваційний характер.

В процесі перепідготовки педагогічних кадрів завжди є певні відмінності від первинної підготовки, обумовлені тим, що педагог уже працює у певній педагогічній системі, вона є для нього усталеною сумою знань. В межах цієї суми знань найчастіше й відбувається вдосконалення педагогічної майстерності. Але застосування нових високих педагогічних технологій потребує розширення меж досвіду, спрямованість на багатовекторні дії. Для оволодіння таким умінням необхідно мати значно більший обсяг знання того, з чого педагог може обирати. А для того, щоб вибір не став суто механічним копіюванням, накопичений у педагогіці досвід повинен бути творчо усвідомлений.

Систему підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в умовах розбудови саме національної школи слід спрямувати на розширення інтелектуальної обізнаності, оновлення і суттєве доповнення раніше отриманих знань психолого-педагогічного циклу, вивчення нових технологій організації педагогічної взаємодії, узагальнення і запровадження передового педагогічного досвіду.

Таким чином, формування майбутнього вчителя, сприяння збагаченню і оновленню інтелектуального генофонду нації, виховання її духовної еліти – завдання, що стоять перед педагогічними навчальними закладами на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців.

У підрозділі 4.2 – «Специфіка реалізації високих педагогічних технологій в освітніх закладах України різної форми власності» – досліджено основні засади і умови забезпечення реалізації та ефективності використання високих педагогічних технологій в приватних навчальних закладах.

Своє належне місце у національній системі освіти посіли вищі навчальні заклади недержавної форми власності, які сьогодні отримали державне і суспільне визнання. Їх виникнення зумовлене об'єктивними факторами: з боку держави це стало визнанням неспроможності монопольної системи освіти оперативної відповідати на виклики часу, а з боку споживача освітніх послуг диктувалося появою нового попиту, як додаткового, так і диференційованого.

Одним із перших на особливості формування і розвитку української освіти в системі плюралізму форм власності звернув увагу Д. Стетар. На його погляд, приватній вищій школі в Україні притаманні, зокрема, проблема фінансування, всевладність державних органів, спроби стримування

об'єктивних процесів і своєрідні методи регулювання їх перебігу. Вітчизняні науковці доповнили цю характеристику позитивними рисами. Так, ефективність застосування високих педагогічних технологій у закладах освіти різної форми власності залежить від багатьох чинників. Серед них насамперед можна виділити такі: в ринковій економіці системи освіти формуються відповідно до попиту ринку, гнучко реагують на його зміни й адаптуються до нової ситуації; ринкові умови і зумовлені ними фактори формують здатність людей реагувати на непередбачувані дії; у ринковій економіці функціонує велике розмаїття навчальних закладів за розмірами, джерелами фінансування, формами управління, нормами поведінки тощо. В приватних навчальних закладах України важливими принципами забезпечення реалізації та ефективності використання високих педагогічних технологій слід вважати такі: забезпечення вищої якості в підготовці спеціалістів; вибір найбільш надійної «ніші» під час підготовки спеціалістів у галузях, іще не охоплених державними закладами; залучення кращих спеціалістів і викладачів для ведення навчального процесу; надання пріоритетів перед державними закладами щодо забезпечення працевлаштування випускників приватних закладів.

Вдосконалення системи освіти передбачає тісну взаємодію освітніх та економічних процесів, а також перехід від нової освітньої політики до нової економічної політики у сфері освіти. Тому на сучасному етапі реформування освіти потребує вдосконалення нова освітня парадигма, розробка філософських засад її впровадження в освітніх закладах різної форми власності, позаяк за змістом і наповненням приватна освіта істотно відрізняється від державної. З огляду на це вона потребує особливого підходу, який повинен здійснюватися на ґрунтовно розроблених та інтегрованих у межах єдиної освітньої парадигми світоглядних, концептуальних і методологічних засадах.

Провідні компанії світу, які працюють на ринку інформаційно-комунікаційних технологій, переводять більшу частину освітніх курсів в електронний формат, значно зменшуючи завдяки цьому витрати на навчання персоналу. Освітню інфраструктуру, яку раніше в багатих країнах могли фінансувати тільки еліти, а в менш багатих – держава, тепер фінансують і недержавні суб'єкти – асоціації випускників, фірми, некомерційні організації, муніципалітети.

Сучасна доба кидає серйозні виклики сучасній університетській освіті. Це, насамперед, постіндустріалізація, глобалізація, інформатизація, постмодернізація, мас-медіавізація, комерціалізація та ін. Отже, питання сутності освіти, побудованої на недержавній формі власності, має свої теоретичні, практичні й навіть етичні аспекти, а тому повинне розглядатися в загальному контексті проблем економічного, соціального та духовного розвитку українського суспільства.

В Україні створені достатні передумови для паритетного співіснування освітніх моделей різного типу. Водночас упровадження високих педагогічних технологій у закладах освіти різної форми власності передбачає варіативну реалізацію інноваційних технологій в освітньому процесі. Інноваційна

діяльність та впровадження високих педагогічних технологій у закладах освіти різної форми власності часто супроводжується певними ризиками: опір академічного середовища, відсутність суспільної зацікавленості, урізання фінансування тощо. Крім того, вірогідні ризики пов'язані з можливою нестабільністю й обмеженою прогнозованістю потреб ринку праці в довго- і середньостроковій перспективі, а також із діяльністю деструктивних політичних сил, які прагнуть до зниження соціальної активності української молоді. Мінімізація цих ризиків можлива завдяки мобілізації організаційних і додаткових фінансових та інших соціально-культурних ресурсів держави.

Реалізація тактичних завдань у аспекті надання освітніх послуг молоді, здійснення освітніх заходів загальноукраїнського і міжрегіонального масштабу неможлива без співпраці з органами виконавчої і законодавчої влади на місцях.

У підрозділі 4.3 – **«Управління процесом впровадження високих педагогічних технологій як умова реконструкції вітчизняної системи освіти»** – вивчено проблеми оптимізації вітчизняної системи освіти в умовах активного державотворення, що відбувається протягом двох останніх десятиліть.

Стратегічні напрямки розвитку освіти визначені Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України. Після здобуття Україною незалежності, було прийнято нові державні стандарти в освітянській галузі, взято курс на демократизацію структури освіти, яка б забезпечила соціально-педагогічні умови створення достатнього простору для самореалізації особистості в навчанні, відхід від загальної стандартизації навчання, аналіз існуючого досвіду щодо створення реальних умов для самореалізації учнів, студентів, відхід від жорсткої уніфікації навчальних планів, включно і в ВНЗ різних типів.

Гармонізацію відносин між державою, суспільством та індивідом забезпечують державні стандарти освіти, які передбачають наявність трьох компонент: державної, галузевої та компоненти навчального закладу. Держава також здійснює контроль за рівнем якості та професійної підготовки за допомогою вимірювань показників якості освіти. Новим для освіти України є те, що як засіб діагностики введено критеріально-орієнтовані тести і психодіагностичні методики, орієнтовані на виявлення якостей особистості.

Застосування компетентнісного підходу до розробки державних стандартів вищої освіти повинне призвести до формування нової системи діагностичних засобів із переходом від оцінки знань до оцінки компетенцій та визначення рівня компетентності в цілому.

Запропоноване в європейському проекті «TUNING» поняття компетенцій, включає «знання й розуміння (теоретичне знання академічної галузі, здатність знати й розуміти), знання як діяти (практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій), знання як бути (цінності як невід'ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті)». Поняття «компетенція» включає не тільки когнітивну й операційно-технологічну

складові, але й мотиваційну, етичну, соціальну, поведінкову (результати освіти, знання, уміння, систему ціннісних орієнтацій). У формуванні компетенції вирішальну роль відіграє не тільки зміст освіти, але також і освітнє середовище вищих навчальних закладів, організація освітнього процесу, освітні технології, включаючи самостійну роботу студентів тощо.

Отже, в управлінні процесом розробки державних стандартів у контексті європеїзації української освіти слід відзначити важливість варіативності програм, застосування елементів різних педагогічних систем та високих педагогічних технологій.

Розглядаючи підходи до впровадження високих педагогічних технологій в контексті проблем уніфікації стандартів освіти та варіативності засобів навчання, можна зробити висновок, що в освітній практиці педагогічна технологія може функціонувати на таких рівнях: 1. Загальнопедагогічний рівень функціонування педагогічної технології. 2. Предметно-методичний рівень функціонування педагогічної технології. 3. Локальний (модульний) рівень функціонування технології.

Потреба у створенні нової навчальної літератури зумовлена концепцією створення засобів навчання, державними стандартами освіти, освітньо-професійними програмами, типовими переліками навчально-наочних посібників та технічних засобів навчання, з вимог нових навчальних програм, підручників та передового світового досвіду навчання, рівня розвитку педагогічної науки, а також рівнем забезпеченості навчальних закладів відповідними засобами навчання.

Для подолання негативних явищ й вирішення значної кількості проблем, характерних для українських вузів, на нашу думку, потрібне поєднання змін у культурі управління освітніми закладами із запровадженням довгострокового стратегічного планування діяльності та розвитку вищої освітньої установи.

Довгострокова стратегія розвитку сучасного вищого навчального закладу має базуватися на системній концепції освіти. Згідно з цією концепцією, педагогічний процес, як і вся система підготовки майбутніх фахівців, повинен втілюватися на умовах міждисциплінарного підходу, який забезпечує системне мислення, спрямовує професійну компетентність до розуміння сутності та визначення ефективних напрямів вирішення існуючих проблем і реальних проблемних ситуаційних завдань.

Врахування зарубіжного досвіду освітньої діяльності вочевидь необхідне. Водночас не слід бездумно відкидати досвід, накопичений українською школою в радянські часи, адже мали місце надзвичайно ефективні особливості: внутрішня єдність, політехнічна переконливість, системність навчання, високий рівень вимог, зв'язок з наукою.

Сучасний етап розвитку України вимагає зміни пріоритетів в управлінні освітою. Йдеться про відмову від жорстко централізованих, ієрархічних систем менеджменту, притаманних індустріальному суспільству, і поступову заміну їх на децентралізовані інституції. Критерієм успішності управлінської діяльності в освіті замість лінеарізованої ефективності доби індустріалізму стає здатність

враховувати всі можливі ситуації при виборі рішень. Гуманізація управління передбачає збільшення впливу на цю сферу моралі, яка має забезпечувати самоцінність суб'єктів освітнього процесу, їх духовний та інтелектуальний розвиток засобами освіти.

ВИСНОВКИ

У висновках подаються основні положення дисертації, що дають підставу констатувати, що мета роботи досягнута, поставлені завдання виконані.

1. Технологічний підхід до освіти є однією з провідних соціальних технологій. Його сутність полягає у створенні та використанні певного алгоритму процедур із застосуванням інноваційних методів і новітніх наукових розробок. Це змістово-операційна, алгоритмізована діяльність. Технологічний підхід включає в себе оптимізацію педагогічного процесу; систематизацію і послідовне втілення на практиці моделей спроектованого навчально-виховного процесу; сукупність взаємопов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для організації цілеспрямованої дії для формування особи із заданими якостями; діяльність, спрямовану на створення умов для формування особистості (особистісно орієнтована взаємодія); раціонально організовану діяльність щодо забезпечення досягнення мети педагогічного процесу.

2. Високі педагогічні технології – це комплексний, інтегрований процес, який включає людей, ідеї, засоби і способи організації діяльності і охоплює основні аспекти засвоєння знань. Змістовними ознаками високих педагогічних технологій є такі: опора на ґрунтовні сучасні наукові розробки; використання інформаційних засобів навчання; активна інтеграція з іноземними мовами; дискурсивний характер навчання; зорієнтованість на підвищення інтелектуального рівня учнів; формування дискурсивного мислення. Основними високими технологіями є, передусім: «case-study» (метод дослідження ситуацій, метод кейсів) – навчання за допомогою конкретних навчальних ситуацій; тренінгові технології; педагогічне проектування; технічна, технологічна та інформаційна забезпеченість навчального процесу. Вони забезпечують активізацію навчально-пізнавальної діяльності та інтенсифікацію навчального процесу, істотно підвищують його ефективність.

3. Соціокультурні і педагогічні умови впровадження високих педагогічних інновацій тісно пов'язані з сучасними цивілізаційними змінами, однією з яких є розвиток і упровадження інформаційних технологій. Однак обмежена ефективність програмних засобів як складової навчальних систем, зумовлена дуже незначним (або відсутнім) педагогічним контекстом. Саме на це слід звернути увагу при розробці наукового забезпечення педагогічних інновацій. Технічний бік має бути підпорядкованим педагогічному. У структурі наукового забезпечення педагогічних інновацій важливе місце має належати саме педагогічному дискурсу.

4. Високі педагогічні технології мають низку гуманістичних і демократичних пріоритетів, які роблять їх не тільки ефективними, але й

привабливими в сучасному освітньому просторі: пріоритет особистості, демократизація освітнього простору, полікультурність, діалогічність, толерантність. Ці пріоритети сформувались як відповідь на виклики часу демократизації, гуманізації та гуманітаризації освіти і тісно пов'язані з тим, що не тільки найважливішою цінністю, а й і основним капіталом сучасного суспільства стає людина, яка здатна до пошуку і освоєння нових знань, прийняття нестандартних рішень.

5. Педагогічна технологія тісно пов'язана з педагогічною творчістю і педагогічною майстерністю. Педагогічну майстерність можна розуміти як досконалий рівень володіння педагогічними технологіями. Разом з тим, майстерність – це індивідуальне надбання, яке неможливо передати іншим. Технологію ж передати можна, хоча й у ній вагомим елементом є зв'язок з особистістю педагога. Одна й та сама технологія може використовуватись різними педагогами, набуваючи при цьому певних специфічних рис, навіть при наближено однаковому рівні професіоналізму.

6. Інформаційні освітні технології покликані призвести до радикальної зміни технології одержання нового знання, до ефективної організації пізнавальної діяльності при збереженні цілісності навчального процесу. Але їх повноцінне використання можливе лише за умов обрання такої системи підтримки навчання, котру можуть підтримувати мережеві ресурси навчального закладу. Електронні навчальні матеріали повинні бути узгоджені з системами програмного забезпечення навчального процесу і мати належний рівень мультимедійності. Важливо, щоб усі засоби були стандартизовані, що дозволить здійснювати адекватний обмін навчальними матеріалами з іншими навчальними закладами і дасть можливість створити єдиний навчальний простір. Використання Інтернет-технологій для дистанційного навчання повинне бути постійно діючим ресурсом у мережі Інтернет.

Однак існують певні труднощі впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіту. Вони виникають через відсутність методичної і методологічної бази їх використання в цій сфері, що змушує педагога орієнтуватися лише на власний досвід і вміння емпірично шукати шляхи їх ефективного застосування. Причина таких труднощів в тому, що практика розробки і реалізації інфо-телекомунікаційних систем традиційно ґрунтується на ідеології їх створення й застосування для зовсім інших сфер: зв'язку, військово-промислового комплексу, авіації та космонавтики.

7. Забезпечення постійного розвитку педагогічних кадрів, їх підготовки і перепідготовки є умовою ефективності впровадження високих педагогічних технологій. Система післядипломної педагогічної освіти повинна ґрунтуватися на концепції безперервної освіти, яка прийнята за стратегічну в усіх цивілізованих країнах світу. Актуальності набуває не передавання інформації, а розвиток певних якостей особистості педагогів, підвищення їх здатності до новаційної діяльності, до самостійного пошуку необхідної інформації, її опрацювання і використання для вирішення нестандартних наукових проблем і життєвих завдань. Систему підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в

умовах розбудови національної освіти слід спрямувати на розширення інтелектуальної обізнаності, на оновлення і суттєве доповнення раніше отриманих знань психолого-педагогічного циклу, на вивчення нових технологій організації педагогічної взаємодії, на мотивацію до узагальнення і запровадження передового педагогічного досвіду.

8. Ефективність використання високих педагогічних технологій у закладах освіти різної форми власності залежить від багатьох чинників. Серед них можна виділити такі: в умовах ринкової економіки системи освіти формуються відповідно до попиту ринку, гнучко реагують на його зміни й адаптуються до нової ситуації; ринкові умови і зумовлені ними фактори формують здатність людей реагувати на непередбачувані дії. В приватних навчальних закладах України важливими принципами забезпечення реалізації та ефективності використання високих педагогічних технологій слід вважати такі: забезпечення вищої якості в підготовці спеціалістів; вибір найбільш надійної «ніші» під час підготовки спеціалістів у галузях, ще не охоплених державними закладами; залучення кращих спеціалістів і викладачів для ведення навчального процесу; надання пріоритетів перед державними закладами щодо забезпечення працевлаштування випускників.

9. Управління впровадженням високих педагогічних технологій в Україні відбувається в умовах активного державотворення, здійснення освітніх заходів загальноукраїнського і міжрегіонального масштабу. Але цей процес потребує співпраці з органами виконавчої і законодавчої влади. Державні стандарти освіти передбачають наявність трьох компонент: державної, галузевої та компоненти навчального закладу. Сучасний етап розвитку України вимагає зміни пріоритетів в управлінні освітою. Йдеться про відмову від жорстко централізованих, ієрархічних систем менеджменту і поступову заміну їх на децентралізовані інституції. Критерієм успішності управлінської діяльності в освіті стає здатність враховувати всі можливі ситуації при виборі рішень. Для вирішення значної кількості проблем потрібні поєднання змін у культурі управління освітніми закладами із запровадженням довгострокового стратегічного планування діяльності та розвитку освітньої установи, яка має базуватися на системній концепції освіти.

Основні положення дисертаційного дослідження викладені у таких публікаціях автора:

Монографія:

1. Тимошенко О.І. Філософія як методологія формування та впровадження високих педагогічних технологій: монографія / Олена Тимошенко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2011. – 353 с.: іл.

Статті у наукових фахових виданнях:

2. Тимошенко О. І. Глобалізаційні виклики розвитку освіти ХХІ століття / О.І. Тимошенко // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр. / голов. ред. В.М. Вашкевич; Національний пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, Українська акад. наук. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 16. – С. 264–270.
3. Тимошенко О. І. Філософська та світоглядна парадигма освітніх технологій ХХІ ст. / О.І. Тимошенко // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр. / голов. ред. В.М. Вашкевич; Національний пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Українська акад. наук. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 17. – С. 308–313.
4. Тимошенко О. І. Інформаційна забезпеченість високих педагогічних технологій / О.І. Тимошенко // Вища освіта України. – 2008. – № 4. – С. 190–193.
5. Тимошенко О. І. Інтенсифікація освіти засобами високих педагогічних технологій / О.І. Тимошенко // Мультиверсум. Філософський альманах: зб. наук. пр. / голов. ред. В.В. Лях; НАН України, Інститут філософії імені Г.С. Сковороди. – К., 2009. – Вип. 81. – С. 156–166.
6. Тимошенко О. І. Модернізація освіти: компетенції та державні стандарти / О.І. Тимошенко // Мультиверсум. Філософський альманах: зб. наук. пр. / голов. ред. В.В. Лях; НАН України, Інститут філософії імені Г.С. Сковороди. – К., 2009. – Вип. 87. – С. 57–66.
7. Тимошенко О. І. Особистісна спрямованість освіти як відповідь на виклики глобалізації / Олена Тимошенко // Вища освіта України. – 2009. – № 1. – С. 67–72.
8. Тимошенко О. І. Освіта України в контексті розвитку світових освітніх тенденцій / Олена Тимошенко // Вища освіта України. – 2009. – № 3. – С. 90–97.
9. Тимошенко О. І. Специфіка особистісно орієнтованої освіти крізь призму сучасних педагогічних технологій / О. І. Тимошенко // Нова парадигма. Філософія. Політологія. Соціологія: [журн. наук. пр.] / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Творче об-ня «Нова парадигма». – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2009. – Вип. 85. – С. 38–49.
10. Тимошенко О. І. Державна освітня політика України: визначення пріоритетів / О.І. Тимошенко // Нова парадигма. Філософія. Політологія. Соціологія: [журн. наук. пр.] / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Творче об-ня «Нова парадигма». – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2009. – Вип. 87. – С. 79–87.
11. Тимошенко О. І. Післядипломна освіта педагогів / О. І. Тимошенко // Нова парадигма. Філософія. Політологія. Соціологія: [журн. наук. пр.] / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Творче об-ня «Нова парадигма». – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2009. – Вип. 88. – С. 39–52.
12. Тимошенко О. І. Демократизація освіти і полікультурне виховання особистості / О.І. Тимошенко // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр. / голов. ред. В.М. Вашкевич; Національний пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, Українська акад. наук. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 23. – С. 329–339.

13. Тимошенко О. І. Компетенції особистості та основні технології їх формування / О.І. Тимошенко // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр. / голов. ред. В.М. Вашкевич; Національний пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, Українська акад. наук. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 27. – С. 216–221.

14. Тимошенко О. І. Гуманізм як принцип освітніх інновацій / О.Тимошенко // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: зб. наук. пр. / Відп. ред.: М.М. Бровко, О.Г. Шутов; Київський нац. лінгвістич. ун-т. – К.: Видав. Центр КНЛУ, 2009. – Вип. 23. – С. 363–369.

15. Тимошенко О. І. Освіта в системі глобальних трансформацій сучасного світу / О.І.Тимошенко // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: зб. наук. пр. / Відп. ред.: М.М. Бровко, О.Г. Шутов; Київський нац. лінгвістич. ун-т. – К.: Видав. Центр КНЛУ, 2010. – Вип. 25. – С. 385–391.

16. Тимошенко О. І. Інтелектуально-творча суть освітніх інновацій / Олена Тимошенко // Філософські обрії. – 2010. – № 23. – С. 201–212.

17. Тимошенко О. І. Організація та управління якістю освіти: проблемні підходи / Олена Тимошенко // Вища освіта України. – 2010. – № 1. – С. 60–66.

18. Тимошенко О. І. Приватна освіта: державні пріоритети / Олена Тимошенко // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Педагогіка. Психологія. Філософія: наук.-теорет. зб. – Переяслав-Хмельн., 2010. – Вип. 19. – С. 428–434.

19. Тимошенко О. І. Стандартизація в структурі модернізації освіти / О.І.Тимошенко // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр. / голов. ред. В.М. Вашкевич; Національний пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, Українська акад. наук. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 32. – С. 228–235.

20. Тимошенко О. І. Українська освіта в контексті розмаїття форм власності: проблема розвитку / О.І. Тимошенко // Нова парадигма. Філософія. Політологія. Соціологія: [журн. наук. пр.] / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Творче об-ня «Нова парадигма». – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. 94. – С. 13–24.

21. Тимошенко О. І. Філософський менталітет «високих педагогічних технологій» / О.І. Тимошенко // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр. / голов. ред. В.М. Вашкевич; Національний пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, Українська акад. наук. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – Вип. 64. – С. 388–392.

Матеріали конференцій:

22. Тимошенко Е. И. Кросс-культурное поведение в бизнесе (практика делового общения и ведения бизнеса с представителями других культур) / Е.И. Тимошенко // Język Rosyjski w Przestrzeni Językowej i Kulturowej Europy i Świata : Człowiek. Świadomość. Komunikacja. Internet=Русский язык в языковом пространстве Европы и мира: Человек. Сознание. Коммуникация. Интернет : сб. науч. тр. II Междунар. науч. конф. (6–9 maja 2004, Warszawa) / redakcja naukowa

Ludmiła Szypielewicz; Instytut Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego. – Warszawa: Zakład Graficzny Uniwersytetu Warszawskiego, 2004. – С. 439–442.

АНОТАЦІЇ

Тимошенко О.І. Філософія педагогічних технологій в контексті сучасних освітніх тенденцій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук зі спеціальності 09.00.10 – філософія освіти. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2013.

Трансформації у сучасній системі вищої освіти пов'язані з розвитком та використанням високих педагогічних технологій. Високими педагогічними технологіями є ті технології, які постають продуктом педагогічного синтезу останніх досягнень гуманітарних, технічних, економічних та інших наук, а також за рахунок застосування яких на практиці сумарний освітній результат на декілька порядків перевищує вкладені у педагогічний процес зусилля. Такий педагогічний синтез можливий на основі філософськи обґрунтованих ціннісно-світоглядних принципів та відповідній методології. Особливостями високих педагогічних технологій як невід'ємного елементу модернізації системи вищої освіти є: філософсько-світоглядний плюралізм, ціннісно-світоглядне обґрунтування, морально-етична відповідальність авторів педагогічних технологій, наукове забезпечення педагогічних інновацій, впровадження інформаційних технологій, підпорядкування технологічної сторони педагогічних технологій педагогічній, опертя на педагогічний дискурс, розвиток культури креативного, нелінійного, ймовірнісного мислення. Особливості високих педагогічних технологій можуть розглядатися як ризики для традиційної системи освіти, однак відкривають велике поле для творчості для тих, хто їх розробляє та застосовує у інноваційному навчально-виховному процесі. Зростання сегменту приватних навчальних закладів багато в чому пов'язане з тим, що значна частка освітніх послуг постійно здешевлюється через їх високу технологізацію. Впровадження високих освітніх технологій у ринкових умовах дає інноваційний ефект тоді, коли вони використовуються як чинники конкурентної переваги.

Ключові слова: технологічний підхід до освіти, соціальні технології, високі педагогічні технології, система вищої освіти, інформаційні технології, гуманістичні пріоритети високих педагогічних технологій, управління впровадженням високих педагогічних технологій.

Тимошенко Е.И. Философия педагогических технологий в контексте современных образовательных тенденций. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора философских наук по специальности 09.00.10 – философия образования. Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2013.

Трансформации в современной системе высшего образования связаны с развитием и использованием высоких педагогических технологий. Высокими педагогическими технологиями являются те технологии, которые выступают продуктом педагогического синтеза последних достижений гуманитарных, технических, экономических и других наук, а также за счет применения которых на практике суммарный образовательный результат на несколько порядков превышает вложенные в педагогический процесс усилия. Такой педагогический синтез возможно осуществить на основании философски отрефлектированных ценностно-мировоззренческих принципов и соответствующей методологии.

Специфика технологического подхода к образованию заключается в разработке в качестве основных структурных элементов образовательного процесса тех механизмов педагогической деятельности, которые обеспечивают повторяемый, алгоритмизированный и гарантированный педагогический результат. Особенности высоких педагогических технологий как неотъемлемого элемента модернизации системы высшего образования являются: философско-мировоззренческий плюрализм, ценностно-мировоззренческое обоснование, морально-этическая ответственность авторов педагогических технологий, научное обеспечение педагогических инноваций, внедрение информационных технологий, подчинение технологической стороны педагогических технологий педагогической, опора на педагогический дискурс, развитие культуры креативного нелинейного, вероятностного мышления.

Впервые систематизированы основные социально-педагогические условия, которые формируют дружественную относительно возникновения и развития высоких педагогических технологий социальную среду: формирование развитого информационного образовательного пространства, интенсификация научно-технического прогресса, применение социальных технологий, направленных на развитие личности, системное взаимное согласование индивидуализации и универсализации образовательного процесса, обращение к культурологическому подходу как к базовому, преобладание «гибких» педагогических технологий над «твердыми».

Благодаря обращению к анализу личностного поликультурного становления уточнено содержание гуманистических приоритетов высоких педагогических технологий, в результате применения которых личность проходит несколько степеней саморазвития. Особенности высоких педагогических технологий могут рассматриваться как риски для традиционной системы образования, однако открывают большое поле для творчества для тех, кто их разрабатывает и применяет в инновационном учебно-воспитательном процессе.

Использование информационных средств внедрения высоких педагогических технологий подчинено педагогическим целям использования таких средств: интенсификации всех уровней учебно-воспитательного процесса; многоаспектному развитию обучения; подготовке тех, кто учится, к

жизни в условиях информационного общества; реализации социального заказа, обусловленного процессами информатизации современного общества.

Рост сегмента частных учебных заведений во многом связан с тем, что значительная часть образовательных услуг постоянно удешевляется благодаря их высокой технологизации. Внедрение высоких образовательных технологий в рыночных условиях дает инновационный эффект тогда, когда они используются в качестве факторов конкурентного преимущества.

Ключевые слова: технологический подход к образованию, социальные технологии, высокие педагогические технологии, система высшего образования, информационные технологии, гуманистические приоритеты высоких педагогических технологий, управление внедрением высоких педагогических технологий.

Tymoshenko O.I. Philosophy of pedagogical technologies in the context of contemporary education moves. – Manuscript.

Thesis is for Doctor degree in Philosophical Sciences. Specialty – 09.00.10 – Philosophy of Education. National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2013.

Transformation in the modern system of higher education is connected with the development and use of high pedagogical technologies. High pedagogical technologies are those technologies which are the product of pedagogical synthesis of the last achievements of humanitarian, technical, economic and other sciences, and also due to application of which in practice a total educational result on a few orders exceeds the efforts inlaid in a pedagogical process. Such pedagogical synthesis is possible on philosophically developed principles of valued-world views and proper methodology. The features of high pedagogical technologies as an inalienable element of modernization of the system of higher education are: philosophical world view pluralism, valued- world view justification, moral-ethical responsibility of authors of pedagogical technologies, scientific providing of pedagogical innovations, implementation of informational technologies, submission of technological side of pedagogical technologies to pedagogical, support on pedagogical discourse, development of culture of creative, nonlinear, probabilistic thought. The features of high pedagogical technologies can be examined as risks for the traditional system of education, however open the large field for creation for those, who develops them and applies in innovative an educational process. Growth of segment of private educational institutes is in a great deal related with the considerable particle of educational services is constantly reduced in price through their high technology. Implementation of high educational technologies in the conditions of markets gives an innovative effect then, when they are used as factors of competitive edge.

Keywords: technological approach to education, social technologies, high pedagogical technologies, system of higher education, informational technologies, priorities of humanisms of high pedagogical technologies, management of high pedagogical technologies implementation.